

การสื่อสารบุญข้าวเจ้าบ้านดอนใหญ่กับการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Communication in Bun Khao Chi Festival at Baan Don Yai and Preservation and Promotion for Cultural Tourism

วิรัช รักเยี่ยมสะอาด¹

¹ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

749/1 ถนนขยายกรุง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทรศัพท์ 085 7636267 E-mail:rakaiemd@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจความคิดเห็นในการเก็บข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดการประเพณีบุญข้าวเจ้า เป็นการนำเทศกาลงานประเพณีชุมชนมาผลิตซ้ำเพื่อที่จะมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การดำเนินกิจกรรมได้มีการปรับประยุกต์หรือสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้กิจกรรมน่าสนใจและบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน แต่ในอีกมุมหนึ่งการจัดการก็อาจทำให้หลงลืมเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเป็นเสน่ห์ของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม ขณะเดียวกันสมาชิกในชุมชนรุ่นใหม่และนักท่องเที่ยวต่างถิ่นก็อยากเห็นเอกลักษณ์ของประเพณีชุมชนเฉพาะถิ่น ผ่านการอนุรักษ์ของความเป็น “ประเพณีบุญข้าวเจ้า” รวมถึงเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมของตนเองไปพร้อมๆกับการมีส่วนร่วมและความสามารถสื่อสารทางวัฒนธรรมและการรักษาแก่นวัฒนธรรมผ่านเทศกาลงานประเพณีไปพร้อมๆ กับความสามารถที่จะสื่อความหมายและอนุรักษ์อัตลักษณ์วัฒนธรรมให้อยู่กับชุมชน

งานวิจัยเป็นการศึกษาภาคสนาม โดยการเก็บข้อมูลแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ในการจัดการกิจกรรมเทศกาลประเพณีบุญข้าวเจ้าตำบลบ้านดอนใหญ่ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงอาศัยข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา การรับรู้และเข้าใจความหมายของสมาชิกรุ่นใหม่ในชุมชน ยังไม่เข้าใจความหมายบุญข้าวเจ้า รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างถิ่นที่เข้าใจความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม ว่าเป็นพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์และเป็นการขอมาพระแม่โพสพ

ส่วนทรงสนของเจ้าอาวาสวัดแก้วรังษีให้ความหมายตามพระธรรมบท กล่าวคือนางปุลณทาสีได้ตักบาตรพระพุทธเจ้าด้วยข้าวเจ้า เป็นความหมายที่แฝงด้วยหลักธรรมคำสอนในเรื่องของความเท่าเทียมกันในสังคม ฐานะทางสังคมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทำให้ทาน และการไม่มีติดในสิ่งของหรืออาหารที่จะให้ทาน การตักบาตรพระพุทธเจ้าด้วยข้าวเจ้า ทำให้นางปุลณทาสีได้เป็นพระอริยะบุคคลชั้นโสดาบัน

ผลการศึกษา การอนุรักษ์เทศกาลประเพณีบุญข้าวเจ้าตำบลบ้านดอนใหญ่ ผู้จัดกิจกรรมยังคงอนุรักษ์ไว้ในส่วนของพิธีกรรมทาง

ศาสนา อาทิ โดยทุกๆวัน เวลา 5 โมงเย็นจะมีพระภิกษุสงฆ์มาสวด และการเจริญพระพุทธมนต์ทั้ง 3 วัน และเช้าในวันที่ 4 จะมีการตักบาตรข้าวเจ้า ส่วนเอกลักษณ์เด่นบุญข้าวเจ้า คือการนำข้าวเจ้าขึ้นเล็กขึ้นน้อยจากชาวบ้านมาต่อเป็นจึกขอว์ขนาดยักษ์ เพื่อที่สื่อถึงการร่วมแรงร่วมใจ ความสามัคคีของชาวบ้านดอนใหญ่

ผลวิจัย กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้จัดได้นำวัดศิลปะข้าวเจ้า ให้เป็นวัฒนธรรมร่วมสมัยมากขึ้น โดยปรับประยุกต์ข้าวเจ้ารสชาตใหม่ คือข้าวเจ้าใส่หวานและข้าวเจ้าใส่เค็ม เพื่อให้ผู้มาท่องเที่ยวได้ลิ้มลองและร่วมใจข้าวรับประทานได้เอง และผู้จัดยังคงมีข้าวเจ้าโรยเกลือ เพื่อการอนุรักษ์บุญข้าวเจ้าให้ดำรงอยู่

คำสำคัญ: บุญข้าวเจ้า, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This qualitative research in which in-depth interview and opinion survey were employed in collecting data was aimed at studying the organization for Bun Khao Chi festival that was the community adoption of cultural reproduction to emphasize on cultural tourism promotion. The procedure of the activities may be adjusted or recreated in order to make the activity become interesting and to achieve the goals. However, from another point of view, the organization may cause people to forget the peculiar identity, which is the charm of a way of life and traditional culture; whereas, community members of new generation or foreign tourists do want to perceive this peculiar identity through the preservation of Bun Khao Chi-ness (making merit by offering grilled sticky rice cake to temple). Thus, the organizers of the activities must study profoundly to make the members in the community—while they participate the activities—to become aware and understand the meaning, including their own cultural context, and must be able to culturally communicate the core of culture through the activities, together with

the ability to convey meaning and preserve the culture in the community.

This research was a field study in which the data were collected by using mainly participatory observation and non-participatory observation in the organization of Bun Khao Chi festival at Baan Don Yai, including in-depth interview from related persons and focus group. Moreover, the researcher also relied on related documents and used descriptive analysis for presentation.

The research findings found that for the awareness and understanding of the meaning, the new generation members in the community did not understand the meaning of Bun Khao Chi and the tourists had understanding differently from the past: the meaning of the ceremony of removing one's bad fortune and apology to goddess of rice.

The abbot of Wat Keaw Rung Si gave the meaning according to The Dhammapada i.e., Lady Punnathasi gave Khao Chi (grilled sticky rice cake) as offerings to the Lord Buddha. This connotes the Buddhist teaching about equality in the society: social status has no relation with donation, and detachment from things or food to eat. Offering Khao Chi to the Lord Buddha made Lady Punnathasi become the first enlightened woman.

The study results found that in preservation of Bun Khao Chi festival activities at Baan Don Yai District, the organizers still maintained religious ritual i.e., during three days at five o' clock there would be Buddhist monks invited to pray and chant the Lord Buddha's stanzas, and in the morning of the fourth day, people would offer Khao Chi to Buddhist monks. The uniqueness of Bun Khao Chi was that villagers would jigsaw Khao Chi into a giant size to communicate about cooperation and unity among the villagers of Baan Don Yai.

The research results also found that in the promoting activities for the cultural tourism, the organizers artistically innovated Khao Chi to make it culturally more modern by adopting new tastes of Khao Chi such as, Khao Chi with sweet stuffing and Khao Chi with salty stuffing so that visitors could taste and join in grilling their own sticky rice. However, the organizers still

maintained Khao Chi sprinkled with salt in order to preserve and continue Bun Khao Chi festival.

Keywords: Bun Khao Chi, Cultural Tourism

1. บทนำ

บทบาทของ “งานประเพณี” เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นส่วนที่จะทำให้การท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ ประเพณีบุญข้าวจีของบ้านดอนใหญ่ เป็นวัฒนธรรมชุมชนที่พยายามจะถ่ายทอดและส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนรับรู้และร่วมกันรักษาประเพณีอันดีไว้

บางครั้งการนำวัฒนธรรมชุมชนมาผลิตเพื่อที่จะมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้จัดกิจกรรมอาจมีการปรับปรุงยุคหรือสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้กิจกรรมน่าสนใจและบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ในอีกมุมหนึ่งการจัดกิจกรรมอาจทำให้หลงลืมเอกลักษณ์เดิมเฉพาะถิ่น ซึ่งเป็นเสน่ห์ของเทศกาล งานประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิม

ในขณะที่เดียวกันสมาชิกในชุมชนรุ่นใหม่หรือนักท่องเที่ยวต่างถิ่นก็อาจจะเห็นเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งเป็นเสน่ห์ของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านการอนุรักษ์ของความเป็น “บุญข้าวจี” ผู้จัดกิจกรรมจำเป็นต้องทำการศึกษาย่างลึกซึ้งเพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีการรับรู้และให้ความหมายที่แท้จริง รวมถึงความเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองไปพร้อมๆ กับการมีส่วนร่วม ทั้งคนในชุมชนใกล้เคียงและนักท่องเที่ยวต้องสื่อถึงกันได้ คือสามารถที่จะเข้าใจแก่นวัฒนธรรมและเทศกาลประเพณีไปพร้อมๆ กับการสามารถที่จะสื่อความหมายและร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเอง ไว้ให้อยู่กับชุมชน

การรับรู้และเข้าใจความหมายเกี่ยวกับประเพณีบุญข้าวจีและคุณค่าต่างๆ ในประเพณีบุญข้าวจีที่แตกต่างกันออกไป ถ้าไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้ง กิจกรรมประเพณีอาจเป็นเพียงการเพิ่มจำนวนคนดูหรือนักท่องเที่ยว โดยไม่ได้มอบความทรงจำอันงดงามให้แก่ นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวย่อมมีความคาดหวังที่จะพบคุณค่าดั้งเดิมในการจัดกิจกรรมงานบุญข้าวจี

ผู้วิจัยจึงอยากศึกษากิจกรรมชุมชนหรือผู้จัดกิจกรรมบุญข้าวจี ที่เน้นคุณค่าเชิงวัฒนธรรมชุมชน หนึ่งใน การอนุรักษ์บุญข้าวจีที่เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันเศรษฐกิจของชุมชนเช่นกัน โดยการเตรียมความพร้อมของชุมชนที่ดำเนินการอนุรักษ์บุญข้าวจีโดยให้ความสำคัญถึงเอกลักษณ์เฉพาะ แบบแผน วิถีชีวิต ที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนิกชนเพื่อให้เป็นปัจจัยเชื่อมโยงกับความหมายดั้งเดิม

ดังนั้นผู้วิจัยต้องการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์เฉพาะ เสน่ห์ของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เกิด “เอกลักษณ์บุญข้าวจี” บ้านดอนใหญ่ และร่วมศึกษาวัฒนธรรมชุมชนที่จะเป็นข้อมูลอ้างอิงที่จะช่วยบอกเล่าสาระสำคัญของวัฒนธรรมนั้นๆ ต้องการจะสื่อถึงทัศนศิลป์และลักษณะพุทธศิลป์

คุณสมบัติสำคัญของบุญข้าวจี เอกลักษณ์และวิถีชีวิต ที่สัมผัสได้จาก วัฒนธรรมชุมชน รวมถึงองค์ประกอบพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ได้แก่ การนึ่งข้าว การจีข้าว การตัดบาตรข้าวจี รวมไปถึงศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ประเพณีบุญข้าวจีของชุมชน
2. เพื่อศึกษาการให้ความหมายประเพณีบุญข้าวจีของชาวบ้าน
3. เพื่อศึกษาวิธีการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวประเพณีบุญข้าวจี

3. แนวคิดและทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ประเพณีบุญข้าวจี

จากเหตุที่ชาวอีสานได้สืบสานประเพณีบุญข้าวจีกันมาอย่างต่อเนื่องนั้น มูลเหตุและความเป็นมา เหตุที่ทำบุญข้าวจีในเดือนสาม นั้นน่าจะเป็นเวลาที่เหมาะแก่การนึ่งข้าวและข้าวขึ้นยั้งฉางใหม่ จึงอยากร่วมกันทำบุญข้าวจีถวายพระสงฆ์

และเหตุดั้งเดิมที่จะมีการทำบุญข้าวจีมีเรื่องเล่าว่า ในพระธรรมบทว่า มีหญิงคนหนึ่งชื่อนางบุญมหาสี เป็นคนยากจนต้องไปเป็นทาสรับใช้ของเศรษฐีคนหนึ่งใน กรุงราชคฤห์ วันหนึ่งเศรษฐีให้นางไปซ่อมข้าว นางซ่อมตลอดวันก็ไม่หมด ตกตอนเย็นนางก็จุดไฟซ่อมต่อไป ได้รับความเหน็ดเหนื่อยเป็นอันมาก พอถึงตอนเช้า นางก็เอารำทำเป็นแป้งจี เผาไฟให้สุกแล้วใส่ไว้ในผ้าของตนเดินไป ตักน้ำปรารถนาจะบริโภคด้วยตนเอง

ครั้นถึงกลางทางได้พบพระศาสดาเกิดความเลื่อมใส คิดว่าเราเป็นคนยากจนในชาตินี้ ก็เพราะมิได้ทำบุญไว้แต่ปางก่อน และชาตินี้เรายังไม่เคยทำบุญเลย เมื่อคิดเช่นนั้นแล้วนางก็น้อมเอาข้าวแป้งจีนั้นเข้าไปถวายแด่พระศาสดา พระองค์ทรงรับแล้ว และนางคิดอีกว่าพระศาสดาคงไม่สวย เพราะอาหารเศร้าหมอง เมื่อพระศาสดาทรงทราบวารจิตของนางเช่นนั้น พระองค์จึงประทับเสวยต่อหน้าของนาง ครั้นเสวยเสร็จแล้วก็ตรัสอนุโมทนาภาวนาโปรดนางจนสำเร็จไสยาปัตติผล เป็นอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา

เหตุการณ์ครั้งนั้นส่งผลให้นางไปเกิดบนดาวดึงส์สวรรค์ เสวยทิพย์สมบัติ อยู่ในวิมานทองอันผุดผ่องโสภาค มีนางฟ้าแวดล้อมเป็นยศบริวาร ดังนั้น ชาวอีสานเมื่อเก็บเกี่ยวแล้วจึงพากันทำบุญข้าวจี เพราะถือว่าการถวายข้าวจีมีอานิสงส์มาก [1]

2. แนวคิด การสื่อสารเชิงวัฒนธรรม

การสื่อสารเชิงวัฒนธรรม คือ ผลรวมของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ต่างๆ พฤติกรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นวัฒนธรรมของคนเหล่านั้นและถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่รุ่นต่อไป วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย แต่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ วัฒนธรรมประกอบด้วยความรู้

ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย ศิลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถต่างๆ และนิสัยของมนุษย์ในสังคม

Schramm นักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์กล่าวว่า เมื่อไรก็ตามที่เราทำการศึกษถึงการติดต่อสื่อสาร เมื่อนั้นก็หมายความว่าเรากำลังศึกษาถึงคน (We study people) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆเป็นองค์การ เป็นสังคม และมีอิทธิพล รวมทั้งมีการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ให้แก่กัน

3. แนวคิด การอนุรักษ์วัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึงแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ตีงามที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาในชุมชนและสังคมวัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ศาสนา และความเชื่อ และมีแนวทางการอนุรักษ์ ได้แก่

1. การค้นคว้าวิจัย ควรศึกษารวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาในด้านต่างๆของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ปัจจุบัน
2. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ สนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรม สนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อแสดงสภาพวิถีชีวิตความเป็นมาของชุมชน
3. การฟื้นฟู โดยเลือกภูมิปัญญาที่จะสูญหาย หรือกำลังจะสูญหายไป โดยเฉพาะด้านจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม
4. การพัฒนา โดยปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การพัฒนาอาชีพ นำความรู้เทคโนโลยีมาต่อยอดเพื่อใช้ในการผลิต การตลาด
5. การถ่ายทอดให้แก่คนในสังคมได้รับรู้ เข้าใจ ตระหนักในคุณค่า ประโยชน์และปฏิบัติได้เหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา
6. ส่งเสริมกิจกรรม โดยทำให้เกิดเครือข่ายสืบสาน พัฒนา เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง [2]

4. แนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์ อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคม อาทิ สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า หรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

5. งานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5.1 เรื่อง การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: ปัจจัยเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

5.2 เรื่อง การพัฒนาหมู่บ้านโฮตอป เพื่อการท่องเที่ยว
ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง
จังหวัดนครสวรรค์

4. วิธีการดำเนินงาน

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์
ข้อมูลแบบอุปนัย คือ การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปจาก
ปรากฏการณ์ โดยเก็บข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
และการสังเกตในขณะอยู่ในสนามด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูล
ตามลำดับโดยพิจารณาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ แล้ว
นำมาหาประเด็นหลักและข้อสรุปร่วม ที่ตำบลบ้านดอนใหญ่ อำเภอ
ศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี และด้านกลุ่มเป้าหมาย ศึกษา
ประชากรตำบลบ้านดอนใหญ่ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดเป็น
โควตา (Quota) เพื่อสะดวกในการสัมภาษณ์ และการเดินทางไป
สัมภาษณ์ รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการเลือกแบบ
เฉพาะเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 22
ตัวอย่าง แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้สูงอายุหรือปราชญ์ชุมชน 8 ตัวอย่าง
2. กลุ่มวัยรุ่น 10 ตัวอย่าง
3. กลุ่มผู้นำหรือผู้ดำเนินกิจกรรมบุญข้าวจี 3 ตัวอย่าง
4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นพระสงฆ์ 1 ตัวอย่าง

ฉะนั้นผู้วิจัยจึงตั้งคำถามในขณะที่ยังสัมภาษณ์ได้ ตามความ
เหมาะสมของเนื้อหา ระยะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ตั้งแต่
เดือนมกราคม พ.ศ. 2556 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 เอกลักษณะบุญข้าวจีบ้านดอนใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า เอกลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นเสน่ห์บุญ
ข้าวจีบ้านดอนใหญ่ถูกกำหนดขึ้นจากผู้จัดกิจกรรมประเพณีบุญ
ข้าวจีในครั้งนี้ คือการนำข้าวจีขึ้นเล็กน้อยจากชาวบ้านมาต่อ
เป็นจิ๊กซอว์ข้าวจีขนาดยักษ์ เพื่อสื่อถึงการร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี
ของชาวบ้านดอนใหญ่ จากเมื่อก่อนการจัดกิจกรรมบุญข้าวจีจะจัด
ภายในวัดแก้วรังษี โดยจะใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

เอกลักษณ์เมื่อ 20 ปีก่อน เทศกาลประเพณีจะจัดขึ้นใน
เช้าตรู่วันที่ 4 ช่วงเช้า หลังจากที่พระสวดมาแล้ว 3 วัน 3 คืน
วันนี้ชาวบ้านจะร่วมทำบุญถวายภัตตาหารและตักบาตรข้าวจี
เอกลักษณ์เด่นคือชาวบ้านจะมารวมกันที่ข้าวจีในวัด โดยใช้กองไฟ
กองเดียวกัน หลังจากตักบาตรข้าวจีเสร็จชาวบ้านก็จะแบ่งปันกัน
กิน

เอกลักษณ์เฉพาะซึ่งเป็นเสน่ห์ทางสังคมและวัฒนธรรม
ประเพณีบุญข้าวจีบ้านดอนใหญ่มีอยู่ 2 เอกลักษณะ คือ

1. **กองไฟ** เป็นการจีข้าวโดยใช้ไฟกองเดียวกันทั้งหมู่บ้าน ไฟ
กองเดียวเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวบ้านดอนใหญ่ เป็น
เอกลักษณ์ดั้งเดิม ที่แฝงคุณค่า 2 ด้าน คือ 1. ความมั่นคงของ

ชุมชน สื่อถึงความเป็นหนึ่งเดียว ใจเดียวของชาวบ้าน 2. ความ
ศรัทธาในพระพุทธศาสนา และสัญลักษณ์กองไฟยังสามรถเป็นภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ ได้เห็นพิธีกรรม
และกระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นโดยผ่านผู้เฒ่าผู้แก่ หรือปราชญ์
ชาวบ้าน และกองไฟจะส่งต่อพิธีกรรมบุญข้าวจีบ้านดอนใหญ่ให้
ดำรงสืบไป

หากพิจารณาตามแนวคิด Roland Barthes อ้างถึงใน
ขวัญเรือน กิติวัฒน์ [3] กล่าวว่าสัญลักษณ์ จะทำหน้าที่ถ่ายทอด
ความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) การเข้าใจความหมายจาก
บริบท (Context and Meaning) โดยให้กองไฟเป็นศูนย์กลางของ
องค์ความรู้ เป็นตัวบอกเล่าที่จะถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาซึ่ง
เป็นความสามารถในเชิงวัฒนธรรมและสังคม (Socio-cultural
Competence)

หากพิจารณาตามแนวคิด ขวัญเรือน กิติวัฒน์ กล่าวว่า
ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันคือ ปัจจัยด้าน
สภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่ม
สังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการ
ตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรม นั่นก็คือ มักจะคล้อยตามกลุ่ม
ในแง่ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
เยาวชนรุ่นใหม่หรือนักท่องเที่ยวที่ให้ความหมายแตกต่างไปจากเดิม
เนื่องจากการขาดการเรียนรู้จากบุคคลในครอบครัว หรือจาก
พิธีกรรมบุญข้าวจีที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยไม่ได้ผ่าน “กอง
ไฟ”

2. **จิ๊กซอว์** เป็นการประยุกต์งานบุญข้าวจีให้เข้ากับยุคสมัย
สมัย ถือเป็นการสร้างเอกลักษณ์ใหม่ในทางสังคมของผู้จัดกิจกรรม
ที่พยายามให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม

5.2 ความหมายประเพณีบุญข้าวจีของชาวชุมชนบ้านดอนใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า การเข้าใจความหมายจากบริบท
(Context and Meaning) ของการจัดเทศกาลประเพณีบุญข้าวจีมี
อยู่ 3 ความหมาย คือ

1. ความหมายบุญข้าวจีตามพระธรรมบท

ความหมายของบุญข้าวจีตามพระธรรมบทเป็นการเข้าใจ
ความหมายลึกซึ้งที่แฝงด้วยหลักธรรมคำสอนในเรื่องของความเท่า
เทียมกันในสังคม ฐานะทางสังคมไม่ได้เกี่ยวข้องกับการให้ทานและ
การไม่ยึดติดในสิ่งของหรืออาหารที่จะให้ทาน และมีความสอดคล้อง
กับการนับถือศาสนาพุทธของชาวอีสานที่สอนให้ชาวพุทธทำบุญทำ
ทาน ผลจะได้อนิสงส์ ตายไปจะได้ไม่อดอยาก ถือเป็นความเชื่อ
ของชาวอีสาน เป็นการเข้าใจความหมายที่ซ่อนเร้น

2. ความหมายบุญข้าวจีตามฮีต 12 คอง 14

เป็นความหมายเชิงวัฒนธรรมและสังคม ที่สืบทอดและ
ปฏิบัติกันมา

หากพิจารณาตามแนวคิด สวิง บุญเจิม [4] กล่าวว่า
ประเพณีบุญข้าวจีเป็นการถ่ายทอดความหมายในลักษณะมายาคติ

(Myths) ตามฮีต 12 คอง 14 ประเพณีบุญข้าวจี่ถือเป็นคุณค่าทางจิตใจของการปฏิบัติต่อข้าว ที่ถือเอาเดือน 3 เป็นเดือนของประเพณีบุญข้าวจี่ และมีความสอดคล้องกับสังคมชนบทอีสานที่กินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก บุญข้าวจี่จึงสามารถผสมผสานหลอมรวมกับแบบแผนการดำเนินชีวิตชาวอีสานได้โดยง่าย

3. ความหมายบุญข้าวจี่ตามสังคัมวัฒนธรรมปัจจุบัน

เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนรวมถึงนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ที่เข้าใจความหมายที่แตกต่างไปจะเดิม โดยรับรู้ว่าเป็นพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ และยังเป็นพิธีกรรมการขอขมาพระแม่โพสพ

ผลการวิจัยพบว่า การเข้าใจความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม เกิดจากไม่มีองค์ความรู้ในพุทธประวัติบุญข้าวจี่หรือภูมิธรรมและขาดความรู้ตาม ฮีต 12 คอง 14 เกิดจากการสืบทอดพิธีกรรมประยุกต์มาเป็นจัดกิจกรรม จึงมีความหมายที่แตกต่างไปจากเดิมของชุมชน

ความรู้ทางพุทธประวัติบุญข้าวจี่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกกับพิธีกรรมที่จัดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาพุทธประวัติบุญข้าวจี่ซึ่งเป็นแบบอย่างในการสร้างคุณความดีเพื่อพุทธศาสนา ขณะที่ฮีต 12 คอง 14 บุญข้าวจี่เป็นเรื่องของพัฒนาการชุมชน มีส่วนสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึกในเชิงสัญญา เนื่องจากสาระของฮีตจะทำให้ชาวชุมชนเข้าใจและรับรู้ที่มาของตนเอง

จากการศึกษาพบว่า การที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่มีนโยบายในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอีสาน หรือขนบธรรมเนียมประเพณีตาม ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งได้จัดเทศกาลประเพณีบุญข้าวจี่ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม นำหลักธรรมหรือคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่จะเป็แนวทางในการกระตุนจิตใจและพัฒนาศักยภาพชุมชน ให้มีการพัฒนาและเกิดประสิทธิภพดีขึ้น

หากพิจารณาตามแนวคิด ประเพณีบุญข้าวจี่อ้างถึงใน บุญศรีเปรียญ (เจิม) จะเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ 2 แบบ คือ

1. ประเพณีบุญข้าวจี่เป็นภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา ภูมิปัญญาประเภทนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากมีพื้นฐานทางความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกัน สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอีสานซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักและการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน
2. ประเพณีบุญข้าวจี่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม เนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ดีงามที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจคนในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมชาวอีสานเป็นอย่างมากดังจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของชาวอีสานแทบทั้งสิ้น

5.3 การอนุรักษ์ประเพณีบุญข้าวจี่ของชุมชนบ้านดอนใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่ ตำบลบ้านดอนใหญ่ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีเป็นการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่ ประเพณีบุญข้าวจี่ ที่ชาวอีสานปฏิบัติมาเป็นประเพณีนิยมสืบทอดมาจนปัจจุบัน มักทำในช่วงเดือน 3 หรือเรียกว่า “บุญเดือน 3”

การอนุรักษ์ประเพณีบุญข้าวจี่ของชุมชนบ้านดอนใหญ่ ได้จัดต่อเนื่องมาราว 10 ปี สมัยก่อนจัดในวัดแก้วรังษี ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่ได้นำไปจัดเอง เพื่อประยุกต์ให้ทันสมัยและยิ่งใหญ่ขึ้น ช่วงแรกจัดกิจกรรมเป็นข้าวจี่ยักษ์ แต่ช่วงหลังก็เปลี่ยนรูปแบบใหม่ เพราะว่าการจี่ข้าวก้อนใหญ่ๆ ทุยยากและน้ำหนักมาก กว่าจะสุกก็ยากใช้เวลานาน บางครั้งอาจจะไม่สุกเลย และการอนุรักษ์ประเพณีบุญข้าวจี่ของชุมชนบ้านดอนใหญ่อีกเกิดจากเจ้าอาวาสองค์ก่อนที่ท่านมรณภาพไป ได้สั่งเสียไว้กับชาวบ้านให้สืบทอดประเพณีบุญข้าวจี่ไว้กับชุมชน

หากพิจารณาตามแนวคิด ทอดด์ ฮันท์ และ เบนท์ ดี รูเบน กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้นคือสภาวะ (Context) สภาวะในการจัดกิจกรรมบุญข้าวจี่หมายถึง สถานที่จัด บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรม และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ รวมถึงการสื่อสารผ่านพิธีกรรม สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกรับสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร ในการเปลี่ยนแปลงสถานที่และรูปแบบการจัดกิจกรรมประเพณีบุญข้าวจี่เพียงบางส่วนได้ทำให้เอกลักษณ์เดิมค่อยๆ เลือนรางหายไป และบุคคลที่เคยเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำทางวัฒนธรรมก็ไม่มีบทบาทในพิธีกรรม ทำให้ความเชื่อและการให้ความหมายถูกตีความไปตามบริบทของกิจกรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่มีแนวทางการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีบุญข้าวจี่ ในโอกาสที่ตรงกับวันเพ็ญเดือน 3 หรือวันมาฆบูชา ซึ่งเป็นเดือนมีงานบุญข้าวจี่ ที่ชาวอีสานสืบสานกันมานาน จึงได้ชาวบ้านดอนใหญ่วางทั้งบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีมติพระภิกษุสามเณร เวลา 5 โมงเย็นจะมีพิธีกรรมทางศาสนา ก็มีมีการเจริญพระพุทธมนต์ทั้ง 3 วัน เพื่อความเป็นสิริมงคล และเป็นกรกล่อมเกลาคิดใจ ให้หมั่นนำหลักธรรมะไปใช้ในการดำเนินชีวิต ที่จะทำให้ครอบครัว สังคม อุดมด้วยความสุข นอกจากนี้ กิจกรรมบุญข้าวจี่ในวันมาฆบูชา ยังจะร่วมกันถวายเป็นพุทธบูชา เพื่อร่วมกันตอยอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป และให้ชาวพุทธศาสนิกชนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมตามพุทธภาษิตที่ว่าคุณธรรมค่าจุนโลก

จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่ ขาดการส่งเสริมการให้ความรู้ด้านพุทธประวัติบุญข้าวจี่ ทั้งโครงสร้างและเนื้อหาสาระที่เป็นรากฐานให้กับชุมชนได้รับรู้ว่าเป็นรูปธรรม อาทิ การจัดทำคู่มือ, การจัดนิทรรศการ หรือการใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับประเพณีบุญข้าวจี่ และสร้างองค์ความรู้หรือ

บทเรียนให้ชุมชนหรือสังคมในท้องถิ่นอื่น ได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้เข้าไปประยุกต์ใช้ประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์ลักษณะต่างๆ ของชุมชนหรือสังคมให้มีความเข้มแข็ง มีพลังเป็นต้นทุนเพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเพณีบุญข้าวจี่

หากพิจารณาตามแนวคิด การอนุรักษ์ประเพณีบุญข้าวจี่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่สามารถแบ่งออกได้ 2 รูปแบบ คือ

1. การพัฒนาหรือประยุกต์ โดยปรับภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การพัฒนาสูตรรสชาติข้าวจี่ ให้ทันสมัย
2. การส่งเสริมกิจกรรม จัดกิจกรรมบุญข้าวจี่โดยทำให้เกิดเครือข่ายสืบสานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน อาทิ หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน โรงเรียน ห้างร้าน

5.4 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีบุญข้าวจี่

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่ มีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่ ได้ผลิตข้าวจี่ให้มีรสชาติแปลกใหม่ จากเดิมซึ่งจะมีแค่ข้าวจี่โรยเกลืออย่างเดียว ให้เป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย (Contemporary culture) มากขึ้น คือข้าวจี่ใส่หวาน, ข้าวจี่ใส่เค็ม โดยในใส่จะประกอบด้วย หมูบด, ถั่วเหลือง, มะพร้าว, เผือก, ไข่ เป็นวัตถุดิบข้าวจี่เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้ลิ้มลองรสชาติใหม่ๆ แต่ก็ยังคงรสชาติดั้งเดิมเอาไว้เพื่อการอนุรักษ์บุญข้าวจี่

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีบุญข้าวจี่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่ ได้ใช้พื้นที่ด้านข้างองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่ เป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมประเพณีบุญข้าวจี่ โดยจัดให้มีขึ้น 3 วัน 3 คืน กลางวันจะมีกรรมสิทธิ์บ้านและการจำหน่ายสินค้าภูมิปัญญาไทย รวมไปถึงสินค้าตลาดนัด การออกร้าน นิทรรศการของหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และมีการแข่งขันกีฬา เช่นการชกมวยไทย การแข่งขันฟุตบอล การแข่งขันเซปักตะกร้อ การแข่งขันวอลเลย์บอล การแข่งขันเซปักคอร์ทบอล การแข่งขันจะมิมหรสพ บันเทิง อาทิ รำวงย้อนยุค และหมอลำซึ่ง

หากพิจารณาตามแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อ้างถึงในการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย [5] การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการบริหารจัดการทางวัฒนธรรมทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น โดยให้ความสำคัญกับระบบความหมายและคุณค่าของวิถีชีวิตมากกว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจและมุ่งอธิบายความหมายของปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมอย่างเชื่อมโยงกับภูมินิเวศและกำกับด้วยภูมิธรรมที่ลึกซึ้ง กิจกรรมบุญข้าวจี่บ้านดอนใหญ่ได้ตามบริบทโลกาภิวัตน์และทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้ชุมชนต้องสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนั้นหมายถึงชุมชนบ้านดอนใหญ่สูญเสียทั้งองค์ความรู้ ภูมิปัญญา

และภูมิธรรม ที่บรรพบุรุษได้สั่งสม ภายใต้เงื่อนไขภูมินิเวศหรือวัดแก้วรังสี ที่เป็นฐานรองรับวิถีวัฒนธรรม

หลักการจัดพิธีกรรมบุญข้าวจี่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของผู้นำทางวัฒนธรรม จะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่จะให้ความสำคัญกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาของผู้คนที่สั่งสม สืบสาน ภายใต้เงื่อนไขของพื้นที่และบริบทของสังคมวัฒนธรรม ซึ่งหมายรวมถึงการให้ความสำคัญกับพุทธประวัติและพัฒนาการของชุมชน อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาจากการเรียนรู้ศักยภาพของตนเองผ่านประเพณีบุญข้าวจี่ ก่อให้เกิดสำนึกรักท้องถิ่นและเกิดกระบวนการเรียนรู้ประเพณีวิถีชุมชนของคนรุ่นใหม่

ผลการศึกษาพบว่า หลักการจัดกิจกรรมบุญข้าวจี่ของผู้นำจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่มีแนวทางการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีบุญข้าวจี่ มีการระดมผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมกันวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรม โดยชุมชนมีการพัฒนารูปแบบการผลิตข้าวจี่และยังยึดถือประเพณีบุญข้าวจี่ต้องปฏิบัติตามพุทธบูชา และได้มีแนวทางในการจัดทำแผนแม่แบบในการสืบสานประเพณีบุญข้าวจี่ให้ดำรงอยู่กับชุมชนสืบไป แต่หากการจัดกิจกรรมขาดการเผยแพร่ความรู้ที่เป็นรูปธรรม อาทิ นิทรรศการตามพุทธประวัติ

หากพิจารณาตามแนวคิด ดร.ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และอาจารย์บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา [6] การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมประเพณีบุญข้าวจี่เป็นการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมด้านศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา การจัดตั้งหน่วยงานให้มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงมีความหมายต่อการจัดการองค์ความรู้และเป็นกระบวนการเชื่อมโยง ทั้งระบบ การรวบรวม การเรียนรู้ การถ่ายทอดและนำเสนอโดยตระหนักในระบบความหมายที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ความแตกต่างหลากหลายให้ดำรงอยู่อย่างสมดุล ดังนั้นการจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ครอบคลุมการจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน จึงมีความสำคัญต่อแนวคิดการพัฒนาจากฐานทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนใหญ่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมบุญข้าวจี่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนกับการเชื่อมโยงพุทธประวัติ รวมถึงการสื่อสารความเป็นมาในอดีตแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมยังขาดความลึกซึ้งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่จะเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่เข้ามาช่วยเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจและสำนึกร่วมของชุมชน

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

1. การวิจัยการสื่อสารบุญข้าวจี่บ้านดอนใหญ่กับการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้จัดกิจกรรมได้ปรับ

ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดกิจกรรม ส่งผลให้เอกลักษณ์เดิมหดหายไปทำให้การสืบสารลอบทบาทหน้าที่

2. การวิจัยการสื่อสารบุญข้าวจีบ้านดอนใหญ่ จากเดิมการจีข้าวบนกองไฟกองเดียวกันมีบทบาทอย่างมากในการอนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น แต่การปรับประยุกต์ในรูปแบบปัจจุบันทำให้การให้ความหมายและการสื่อสารการอนุรักษ์พิธีกรรมไม่มีการส่งต่อ

3. การวิจัยการสื่อสารบุญข้าวจีบ้านดอนใหญ่กับการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้จัดกิจกรรมมีความพยายามที่จะจัดกิจกรรมให้สนุกสนานและบันเทิง เน้นให้มีผู้ร่วมงานจำนวนมาก ทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ปรากฏเด่นชัด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้นนั้น ถือได้ว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น ผู้วิจัยคิดว่ายังมีอีกหลายประเด็นที่น่าสนใจ แต่ยังไม่ได้นำมาศึกษา แต่ด้วยข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ระยะเวลาที่ทำการศึกษา แหล่งข้อมูลและสถานที่ศึกษา ทำให้ไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกประเด็น ซึ่งข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป สามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ควรศึกษาและเข้าใจการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งของผู้จัดกิจกรรม

2. ควรมีการศึกษาพิธีกรรมบุญข้าวจีจากปราชญ์ชุมชนบ้านดอนใหญ่ในแต่ละยุคของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างราบรื่น ก็ด้วยความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ข้าพเจ้าขอสำนึกในบุญคุณทุกท่านดังนี้ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น ที่สนับสนุนทุนวิจัย รศ. ประชัน วัลลิโก M.A. Journalism University of Texas at Austin, USA. สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเกริก

ดร.สมานจิต ภิรมย์รัตน์ ล.ด. (อุดมศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

ขอขอบคุณ รศ. วีระ ไชยศรีสุข ตรวจสอบทศด้อยภาษาไทย

ขอขอบคุณ อาจารย์วสันต์ หอมจันทร์ ตรวจสอบทศด้อยภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณ เจ้าอาวาสวัดแก้วรังษี

ขอขอบคุณ นายเลียง พรหมดาว นายกองค้การบริหารส่วนตำบลดอนใหญ่

ขอขอบคุณ นายสนอง จิตะสาร รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลดอนใหญ่

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] บุญศรี เปரியู (เจิม). ประเพณีอีสาน.,สำนักงาน ส.ธรรมภักดี.2550
- [2] กาญจนา แก้วเทพ. สื่อส่องวัฒนธรรม .กรุงเทพฯ : ห.จ.ก.เค.ซี พรินท์ แอนด์ แอด ,2541
- [3] ขวัญเรือน กิตติวัฒน์. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาสื่อสารมวลชน (2531: 23-26)
- [4] สวิง บุญเจิม .มรดกอีสาน., สำนักพิมพ์มรดกอีสาน .2551
- [5] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). รายงานประจำปี 2554. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2555, จาก <http://www.thaitourismthailand.org/about-tat/annual-report>
- [6] ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา .การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม